
Vzpomínka na Jana Opletala

Velká posluchárna I. chirurgické kliniky 1. lékařské fakulty UK a VFN v Praze se opět po roce stala místem pietní vzpomínky na Jana Opletala. Osud studenta tehdejší Lékařské fakulty, který se stal symbolem protinacistické demonstrace, si letos hosté připomenuli u příležitosti 80. výročí jeho úmrtí.

„Dnes hledáme skutečné celebrity, ne ty, kterých jsou plné časopisy a televizní vysílání. Lidí, kteří opravdu bojují za vlast, je příliš málo,“ řekl na úvod setkání, které se neslo v duchu historických přednášek, **Zdeněk Krška**, přednosta I. chirurgické kliniky 1. LF UK a VFN v Praze. „Jan Opletal položil svůj život vědomě, protože šel do první linie v rámci významných demonstrací, které navazovaly na výročí vzniku státu. Vážíme si toho. Je trochu smutné, že se dnešní akce účastní tak málo studentů,“ reagoval na fakt, že si cestu do jedné z nejstarších poslucháren v Evropě, při výročí smrti Jana Opletala našli především dříve narození hosté.

Zdeněk Krška přítomným připomenul mezníky a přínos Lékařské fakulty v oblasti pedagogické, vědecké a výzkumné, včetně vzniku Ústavu pro válečnou chirurgii v roce 1936, za kterým stáli přední představitelé armády a české lékařské vědy, spolu se zástupci státu v čele s prezidentem. Vedle přednostů, kteří se kromě výuky teorie sami aktivně účastnili práce na válečném poli, zmínil Krška též situaci na I. chirurgické klinice v čase německé okupace a následný průběh nešťastných okolností kolem Opletalova smrtelného zranění.

Pietní setkání ve Velké posluchárně kliniky pozdravil i **Tomáš Zima**, rektor Univerzity Karlovy. „O tragických událostech kolem 17. listopadu 1939 je hodně známo. Co se ví méně, že devět studentů a profesorů bylo toho dne kolem jedenácté hodiny bez rozsudku popraveno,“ řekl rektor Zima a dodal: „Byli to lidé různého politického vyznání a názorových proudů, které spojovalo jediné, a to je hájení principů spravedlnosti a demokracie.“ Jak dále rektor uvedl, letošní rok je o to smutnější, že zemřel Vojmír Srdečný, student Univerzity Karlovy a poslední přeživší student odvečený během nacistických represí proti studentům ze 17. listopadu 1939 do koncentračního tábora v Sachsenhausenu. Vojmír Srdečný patřil k tradičním účastníkům setkání studentů a představitelů univerzity u pamětní desky Jana Opletala v Žitné ulici. „Jsem rád, že jsme před dvěma lety na I. chirurgické klinice odhalili bustu Jana Opletala. Jsem velmi rád, že si klinika připomíná památku významné osobnosti našich dějin,“ uzavřel Tomáš Zima.

„Přemýšlení o historických událostech a zamyšlení nad nimi nám umožňuje nejenom lépe chápat historii, ale zároveň učinit vlastní audit sebe sama a přemýšlet o tom, která naše rozhodnutí, v kontrastu s aktivními hýbateli, byla správná. Lépe pak chápeme to, co kdo říká a v jakých souvislostech činí. Zamysleme se nad odkazem těch, kteří byli čestní,“ řekl mimo jiné ve svém vystoupení v přednáškovém sále **Aleksi Šedo**, děkan 1. lékařské fakulty UK. Osobnosti Jana Opletala v kontextu s jeho rodinným zázemím, studiem v Praze a posléze zapojením do demonstrací se v přednášce věnoval **Miroslav Zeman** z I. chirurgické kliniky 1. lékařské fakulty UK. Profesor Zeman rovněž podrobně vylíčil situaci ze dne 28. října 1939, kdy v Žitné ulici došlo ke střetu s gestapem a následně byl na I. chirurgickou kliniku s dalšími deseti zraněnými (z toho čtyři byli postřeleni) převezen i Jan Opletal.

„Už byla tma, když několik mladých lidí přivedlo zakrváceného muže v tmavém raglánu. Na přímou otázku lékaře, co jej zranilo, Opletal odpověděl, že neví. Domníval se, že dostal ránu pěstí, protože cítil jen tupý úder. Při vyšetření se ukázalo, že jde o zástřel vlevo asi čtyři centimetry od pupku. Při vyšetření byly již neklamné známky podráždění pobřišnice a šoku,“ přiblížil anamnézu poraněného studenta Miroslav Zeman. Jana Opletala operoval Václav Pačes, tehdy ještě asistent. Zákrok trval asi 45 minut a výkon byl hodnocen jako ne příliš komplikovaný a těžký.

„První týden po operaci byl celkový objektivní stav uspokojivý, ovšem v následujících dnech se stav pacienta zhoršoval, vyvíjela se u něj sepse. Stonal těžce, chtěl domů, neklid se u něj stupňoval. Při konci poslední návštěvy se Opletal loučil se slovy: *Kdybych volal, tak se neotáčejte!* Umírá 11. listopadu 1939 v 9:45 na zánět pobřišnice. Pitevní protokol se ale nezachoval,“ uzavřel Miroslav Zeman, který v závěru svého vystoupení vyvrátil i několik nepravd, které se kolem životních osudů studenta tradují. Jednou z nich je třeba, že Jan Opletal nikdy na chirurgické klinice nepracoval. Podle Zemana mohl na kliniku student nejvýše docházet s ostatními na povinná praktická cvičení. Také není pravda, že se z Opletalova pokoje před smrtí ozývaly zvuky trpícího nebo jakési vytí, jak často uvádějí sdělovací prostředky. Nebo že byl střelen vojenskou puškou (tou byl střelen a na místě zranění podlehl pekařský učeň Sedláček), čehož důkazem byl kalibr střely.

Pietní vzpomínky se zúčastnil rovněž **Václav Pačes**, český vědec a pedagog, mimo jiné v letech 2005-2009 předseda Akademie věd ČR, syn lékaře-chirurga Václava Pačese, který Jana Opletala operoval. Václav Pačes s sebou přinesl unikátní poznámky svého otce, který si podrobně zapisoval skutečný průběh událostí kolem přijetí Opletala na kliniku, jeho léčbu a následné úmrtí. „Pamatuji si jak tatínek říkal, že byla svým způsobem smůla, že byla zima. Do střelné rány se z tlustého materiálu, ze kterého měl Opletal ušitý kabát, zřejmě zanesla vlákna. Ta mohla být příčinou sepse,“ zavzpomínal Václav Pačes a dodal: „Kdyby měl jenom košili, kdo ví, jak by to dopadlo...“

Univerzita Karlova Janu Opletalovi udělila v roce 1945 titul MUDr. in memoriam, v roce 1996 mu byl in memoriam propůjčen Řád T. G. Masaryka I. třídy.

14. LISTOPADU 2019 / NÁKLO

Univerzita Karlova uctila památku Jana Opletala ve čtvrtek 14. listopadu v Nákle, kde je student pochován. Věneček na hrob položila Radka Wildová, prorektorka pro koncepci a kvalitu UK, ve společnosti Marka Ošťádal, starosty obce:

Marcela Uhlíková

Foto: Vladimír Šigut

Datum: 13. 11. 2019